

Böll, Heinrich 1962 “Duke Sokağındaki Ölü Kızılderili” (Çev.: Sedat Veyis Örnek), *Türk Dili Dergisi*, Nisan, Cilt XI, Sayı 127, 473-475.

HEINRICH BÖLL

Duke Sokağındaki Ölü Kızıl Derili — İrlanda polisi otomobili durdurmak için, elini kaldırdı. Polis belki bir kıralın ya da bir şairin torunu, bir azizin en son yeğenidir. Belki de sokakta kanunu korur görünen polisin evinde, yastığının altında duran, özgürlük savaşından kalma başka bir tabancası vardır. Onun burada yaptığı iş, aslâ annesinin ona beşiği yanında söylediği ninnilerin anlattığı şeylerden birisi olmadı: izin kâğıtlarındaki numaraların, otomobillerin numarasına uyup uymadığına, kâğıt üzerindeki solgun fotoğrafın sahibinin canlı yüzüne benzeyip benzediğine bakmak. Kanun — dışı, kaçak tabancayı, kalçasında sallanıp duran beylik tabancasından daha çok seven, kıral soyundan gelme birisi, bir şair torunu, bir azizin en son yeğeni için bu ne zirva, ne alçaltıcı bir iş!

Evet, polis melânkolik bir duruksuma ile otomobili durduruyor. Otomobilin içindeki vatandaş pencere camını aşağıya indiriyor. Polis gülüyor, vatandaş gülüyor. Görevin gerektirdiği konuşma başlayabilir:

— Bugün hava hoş, dedi polis. Nasılsınız?

— O, çok iyiyim. Siz nasılsınız?

— Pek iyi de değilim. Söyleyin ama, hava hoş değil mi?

— Gerçekten güzel. Yağmur yağacak mı dersiniz?

Polis kasılarak doğuya, kuzeye, batıya ve güneye bakıyor, — koklıyarak başını havaya kaldırdığı bu haz dolu kasılmada, gökyüzünde sadece dört yön bulunmasının verdiği bir üzüntü var; kasılarak ve hazla on altı yöne bakabilmek ne kadar güzel olurdu — sonra düşünceli düşünceli vatandaşına dönüp:

— Pek yağar da denemez. Biliyor musunuz, benim en büyük kız küçük çocuğunu doğurduğu vakit, — koyu kahve rengi saçlı, cana yakın haşarı bir oğlan; bir gözleri vardı, eh, deme gitsin — üç yıl önce, aşağıyukarı bu mevsimdi, işte o gün de, güzel bir gün diye düşünmüştük; ama öğleden sonra yağmur boşandı. Arabanın içindeki İrlandalı:

— Evet, dedi. Benim gelin, ikinci oğlumun karısı, ilk çocuğunu doğurduğu zaman, — açık kumral saçlı, açık mavi gözlü tatlı bir oğlan; sevimli bir oğlan diyorum size — işte o gün de hava tıpkı bugünkü gibi güzeldi.

— Karımın azı dişini çektirdiği gün de böyleydi. — Sabahleyin yağmur, öğleyin güneş, akşam yine yağmur. — Catia Coughlan'ın St. Mary'li rahibi bıçakladığı gün de tıpkı böyleydi.

— Catie'nin bu işi niçin yaptığı anlaşıldı mı?

— Rahip kadının günahlarını bağışlamak istememiş. O da vurmuş bıçağı. Yargıç önünde savunmasını yaparken, «Boyum kadar günahımla, ölüp gitse miydim?» dedi hep. İşte tam o gün, ikinci kızımın üçüncü çocuğu ilk dişini çıkarmıştı. Çocuğun diş çıkartmasını kutluyorduk: ama ben sağanak altında, Dublin sokaklarında Catie'yi aramak için sürtüp durdum.

— Buldunuz mu?

— Hayır. İki saatten beri karakolda oturmuş, bizi bekliyormuş. Biz hepimiz onu bulmak için, yollara döküldüğümüzden, o sıra karakolda kimse yoktu.

— Yaptığına pişman mıydı?

— Ne gezer. Dedi ki: «sanırım rahip hemen cennete gitmiştir. Daha ne ister?» Tom Duffy'nin Woolworth'tan aşırıldığı çikolatadan yapılmış koca zenciye hayvanat bahçesindeki ayılara getirdiği gün de, kötü bir gündü. Yirmi kiloluk halis çikolataydı. Ayıların böğürtüsü öteki hayvanları deli ediyordu. Hayvanların hepsi vahşileştiler. O gün, bütün gün güneş, parladı durdu. En büyük torunumla göl kenarına gitmek istiyordum: ama Tom'u alıp getirmem gerekti. Evinde, yatağına uzanmış derin bir uyku çekiyordu. Uyandırdığımda herif bana ne dedi, biliyor musunuz? Ne dediğini biliyor musunuz?

— Bilmiyorum.

— Hay Allah belâsını versin! dedi. Bu güzel çikolağa zenci neden Woolworth'ın malı oluyor? Siz de kimseyi rahat bir uyku çekmeye bırakmazsınız. — Doğru şeylerin, hep eğri kimselere nasip olduğu dinine yandığının dünyası! — Çok güzel bir gündü ve ben aptal Tom'u yakalamak zorundaydım.

— Evet, dedi arabanın içindeki. Benim en küçük oğlanın sınavda çaktığı gün de hava böyle güzeldi.

İnsan akraba sayısını akraba yaşları ile, çıkan sonucu da 365 ile çarparsa, o zaman hava konusu üzerindeki değişme olanaklarının sayısını aşağı yukarı bulmuş olur. Hangisi daha önemlidir, insan bilemiyor: Catie Coughlan'ın işlediği cinayet mi yoksa o günkü hava mı? Kim neyin ispatı oluyor, anlaşılmıyor: yağmur mu Catie'nin yoksa Catie'ni yağmurun? Bu belli olmuyor. Çikolatadan yapılmış çalınmış bir zenci, çekilmiş bir azı dişi, başarılmamış bir sınav: bütün bu olaylar tek başlarına değil, hepsi hava hikâyesine bağlı, hepsi hava hikâyesi için düzenlenmiş; gizli, sonsuz, karışık bir koordinat düzenine bağlı şeyler...

— Bir rahibenin Duke sokağında ölü bir kızılderili bulduğu gün de hava kötüydü, dedi polis. Zavallı kızılderiliyi nöbet yerine getirdiğimizde, fırtına ortalığı savuruyor, yağmur adamın yüzünü kamçılıyordu. Rahibe yanımızdan hiç ayrılmadı, kızılderilinin zavallı ruhu için dua etti. Rahibenin ayaklarına su doluyordu. Fırtına rahibenin ıslak ve ağır giysisini kaldıracak kadar kuvvetliydi. Bir aralık rahibenin pembe yünlü bir kumaşla yamanmış koyu kahverengi donunu bile gördüm.

— Öldürülmüş müydü?

— Kızıl derili mi? Hayır. Nereden geldiği, kimin nesi olduğu bir türlü anlaşılamadı. Üzerinde ne herhangi bir zehirlenme, ne de zorla öldürüldüğüne dair bir iz bulundu: elinde savaş baltası vardı; savaş için boyanmıştı, savaşta kullanılan süsler taşıyordu. Adını hiç öğrenemedik. Elbet bir adı olması gerekirdi. Biz tuttuk adına «H a v a d a n G e l e n S e v g i l i K ı z ı l D e r i l i K a r d e ş i m i z» dedik. Ölünün yanından ayrılmıyan rahibe «O bir melek!» diye ağladı. «Evet, bir melek. Yüzüne bir baksanıza...»

Polisin yüzüne bir parlaklık geldi. Viskiden biraz süngerleşmiş suratını ağırbaşlılıkla kasti. Birdenbire o kadar genç göründü ki.

— Şurası gerçek ki, bugün bile onun bir melek olduğuna inanırım. Öyle ya, yoksa nereden gelecekti?

Arabadaki vatandaşı bana :

— Hayret, dedi. Ben bu kızilderiliyi hiç duymamıştım.

Ben polisin bir şairin torunu değil de, kendisinin bir şair olduğunu kurmaya başladım.

— Kızilderiliyi ancak bir hafta sonra gömdük. Onu tanıyabilecek birisini aradık. Tanıyan kimse çıkmadı. İşin daha garibi, rahibe de birdenbire ortadan kayboldu. Fırtına, giysisini yukarı kaldırdığı zaman, kahverengi donunun üzerindeki pembe yünlü yamayı görmüştüm. Polis İrlanda rahibelerinin hepsinin donlarına bakmak istediğinde, bir vaveylâdır koptu.

— Peki, donları gördünüz mü?

— Hayır, dedi polis. Donlara bakmadık. Fakat ben eminim ki, rahibe de bir melekti. Biliyor musunuz, neyi düşünüp durdum? Acaba gökteki rahibeler de yamalı don mu giyerler?

Vatandaşı :

— Başpiskoposa sorsanıza! dedi.

Pencere camını iyice aşağı indirip dışarıya bir sigara paketi uzattı. Bu küçük ikram polise can sıkıcı ve dünyasal hayatını hatırlatmış oldu.

— Şu sizin kâğıtları görebilir miyim?

diye sorduğu vakit, yüzü gene birdenbire yaşlandı, süngerleşti ve melânkolikleşti. Hani bir şeyin yanımızda olmadığını bildiğimiz halde, numaradan sinirlenerek aranırız ya, vatandaşı bu oyuna girişmedi. Sadece :

— Kâğıtları unutmuşum, dedi.

Polis hiç aldırmadı.

— Yüzünüz elbette sizin yüzünüz olacak, dedi.

Yola koyulduğumda, otomobilin de içindekine ait olup olmadığı polise o kadar önemli görünmedi diye düşündüm. İki yanı ağaçlı yollardan, görkemli harabelerin kıyısından geçip gittik. Ama ben bunlara pek bakmadım: yağmurun insanın yüzünü kamçuladığı, şimşeklerin çaktığı fırtınalı bir havada bir rahibe tarafından Duke sokağında ölü olarak bulunan kızilderiliyi düşündüm. Birisi savaş süsleri içinde, öteki pembe yünlüden yamanmış kahve rengi donu ile bir çift melek. İkisini de gözlerimin önündelermiş gibi gördüm. Gerçekte görkemli harabeleri, ağaçlı güzel yolları görmem gerekirdi.

İrlanda Günlüğü

Çeviren: Sedat Veyis ÖRNEK